

Belgische Stamboekschepen

Dertig jaar lang bestond er een instituut genaamd Verbonden Zeilverenigingen van Nederland en België. Waar kwam die vandaan en hoe zat dat eigenlijk met de clubs van België? Het Stamboek probeert meer te weten te komen door in de Antwerpse archieven te duiken.

In 1879 was de Antwerpse SRNA (Société Royale Nautique Anversoise) de eerste watersportvereniging die zich op de Linkeroever van de Schelde vestigde. In 1879 lag de "Linker Oever" in een andere provincie, in Oost-Vlaanderen. Er bestond geen vaste oeververbinding. De eerste tunnel ging pas open op 30 september 1933. Voor die tijd moest men dus "overzetten" met één van de stoomraderboten van het openbaar veer. In 1904 ontstond er ruzie binnen de SRNA. Tachtig leden van de club met het grootste deel van de jachten stichtten een eigen vereniging, de RYCB (Royal Yacht Club de Belgique). Ondanks het feit dat beide wereldoorlogen de nodige schade aan de verenigingen toebachten, bestaan beide verenigingen nog steeds in volle glorie. In 1890 nodigde de KNZ&RV 21 Nederlandse verenigingen uit om met elkaar en de vier Belgische clubs te gaan samenwerken. De Belgen hadden al meermalen aan uitnodigingen voor onderlinge wedstrijden gehoor gegeven. Het instituut de 'Verbonden Zeilverenigingen van Nederland en België' was een feit; de 'Fédération Hollando Belge', zoals veel Belgen deze plachten te noemen, heeft in deze vorm dertig jaar lang - tot 1920 - bestaan. Friese verenigingen hebben hier overigens nooit aan meegedaan. Van oudsher zijn er Nederlandse eigenaren lid geweest van de Belgische verenigingen. In de diverse Belgische schepenlijsten zijn er een

aantal terug te vinden. Maar het is, ook voor het Stamboek, een lastige klus om de geschiedenis van de schepen te achterhalen die ook in België hebben gevaren. Gelukkig hebben we een relatie opgebouwd met de huidige archivaris van de SRNA, Werner Huybrechts, die al diverse oude jaarboekjes heeft uitgeplozen op ingeschreven schepen in het Stamboek en ons van ontbrekende informatie voorziet.

Het MAS (voormalig Nationaal Scheepvaartmuseum) in Antwerpen

Onlangs ontvingen we een vraag van Waander Devilé van het MAS, die een vooronderzoek doet naar de waardstelling van de maritieme collectie. Meerdere schepen in beheer van het MAS staan ingeschreven in het Stamboek. In Antwerpen moet de collectie vaartuigen, die al bijna 40 jaar op de Scheldekaaien als openlucht-museum is getoond, de komende tijd verhuizen, wegens werkzaamheden aan de kaai. Er wordt nu gesproken over een nieuw maritiem museum in Antwerpen.

Schoolschepen

Twee bijzondere Belgische schepen - de schoolschepen *De Gerlache* en *Ortelius* - staan al lange tijd ingeschreven in het Stamboek, maar zijn ook jaren uit beeld geweest. Deze tjalken werden als vrachtschip gebouwd, maar in 1948 door de Ant-

De bekende Antwerpse schoolschepen staan al lange tijd ingeschreven in het Stamboek (Foto Jan Eissens)

werpse burgemeester Lode Craeybeckx gekocht en aan de stad geschonken om bij de Antwerpse schooljeugd de lust tot de watersport op te wekken. De *Ortelius* voer als schooltjalk voor de leerlingen van het vrije onderwijs. De *Gerlache* voer voor het staatsonderwijs. Ze worden beschermd als varend erfgoed omwille van het algemeen belang. Als een representatief voorbeeld van de tjalk als historisch scheepstype voor het vervoer van vracht onder zeil, dat vanaf 1948 een herbestemming kreeg als schoolschip. Vanaf begin jaren 1990 kwamen de twee schoolschepen in moeilijk vaarwater. Vanwege besparingen werd het project van de schooltjalken toen stopgezet. In 1993 werd het project gelukkig weer opnieuw opgestart. De schepen zijn intussen uitvoerig gerestaureerd en ze worden vanaf 2014 beheerd door het Museum aan de Stroom, het MAS. De schepen behoren nu tot het Vlaams erfgoed en zijn sinds 2012 in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed in Vlaanderen opgenomen.

Achtergrond

De *Ortelius* is in 1898 gebouwd op werf A. De Goede, Zwartsluis. De *Gerlache* is in 1895 gebouwd op werf J. Van Goor, Zwartsluis. Er is intussen al veel bekend van de schepen, door de informatie uit de "Liggers", het gedigitaliseerde register van de Scheepsmetingsdienst. Maar we weten nog niet van wie beide tjalken na de Tweede Wereldoorlog werden aangekocht. Mogelijk heeft dat te maken met de chaotische naoorlogse situatie. Burgemeester Lode Craeybeckx kocht de schepen als koppel aan, op eigen naam, om ze vervolgens aan de stad Antwerpen over te dragen. Informatie over oorspronkelijke eigenaren is door deze tussenstap niet terug te vinden in het stadsarchief.

JAN EISSENS, STAMBOEKBEHEERDER
STAMBOEK@SSRP.NL

SSRP

De Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid. Secretariaat: Rita Eissens - van Goor. Stamboekbeheer: Jan Eissens. Tel. 050-4094094 E-mail: administratie@ssrp.nl